

La presència de les revistes dels centres d'estudis del Camp de Tarragona a internet

Josep M. Grau i Pujol

Gràcies a la tasca de catalogació d'articles que ha portat a terme la secció local de la Biblioteca Pública de Tarragona, a través del seu catàleg amb un sol clic es pot localitzar el material publicat a les revistes locals del nostre territori.

seus continguts calia estar subscrit a la publicació, comprar-la a la llibreria o conformar-se a consultar-la en una biblioteca. Posteriorment, la tecnologia ha facilitat la seva indexació, digitalització i difusió a la xarxa, i aquí cal destacar la tasca de catalogació d'articles que ha portat a terme el fons local de la Biblioteca Pública de Tarragona. Paral·lelament, diversos portals han buidat i allotjat revistes periòdiques; estem parlant de DIALNET (Universidad de la Rioja) o RACO (Revistes Catalanes d'Accés Obert) del Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya.

La via digital contempla dues

Fins a l'aparició d'internet la difusió de les revistes científiques es realitzava exclusivament a través de l'edició en paper. Per accedir als

vessants, la revista digitalitzada (a partir de l'exemplar imprès en paper) i la revista digital (muntada i maquetada a l'ordinador i sense altre representació en paper més enllà de la que un usuari aconsegueixi a través de la impressora particular). En aquests dipositaris lliures, les revistes en paper a través de la seva digitalització, tenen una segona vida. A la vegada s'obre una nova modalitat de publicació exclusivament electrònica que permet: reduir costos (sols es fa necessària la correcció i la maquetació), augmentar el nombre de pàgines de forma il·limitada, dotar de color tota mena d'imatges i reinventar el disseny interior amb múltiples opcions. Cal pensar igualment en les enormes possibilitats que ofereix la difusió per la xarxa (correu electrònic, facebook, twitter, webs, blocs...), unes possibilitats amb vocació expansiva, atès que amb un cop de tecla es poden enviar exemplars digitals a qualsevol punt del planeta, distribuir-los per una àmplia zona o, si es prefereix, crear un *mailing* selecte de subscriptors afectes al tema i contingut de la revista. En aquests moments estem en plena transició de suports, dins d'una

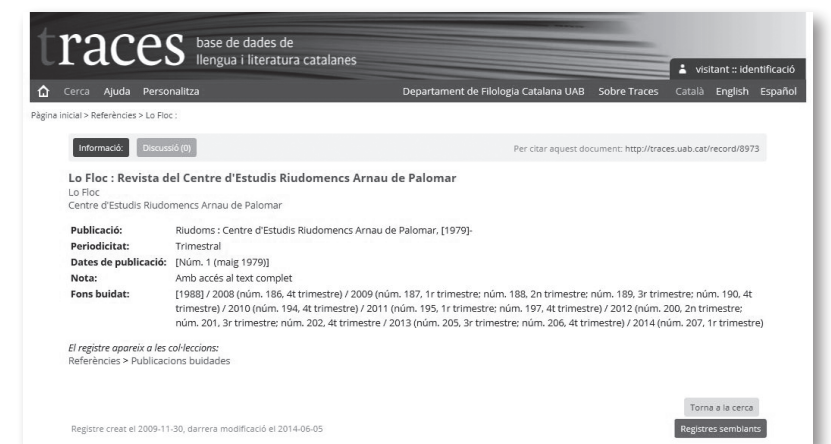
nova era de comunicació que prima la innovació, la creativitat i una nova manera, més agressiva i ambiciosa, de difondre continguts.

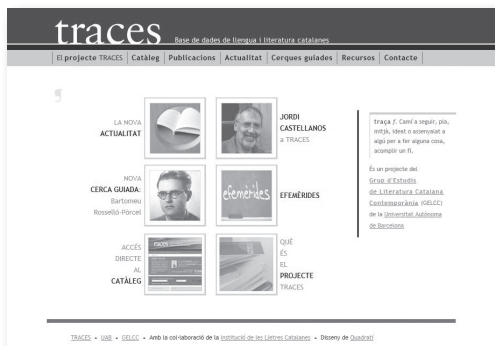
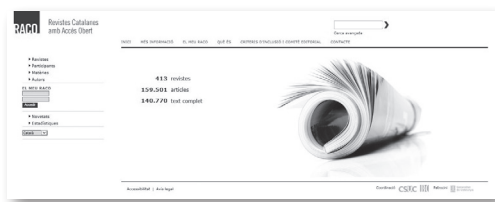
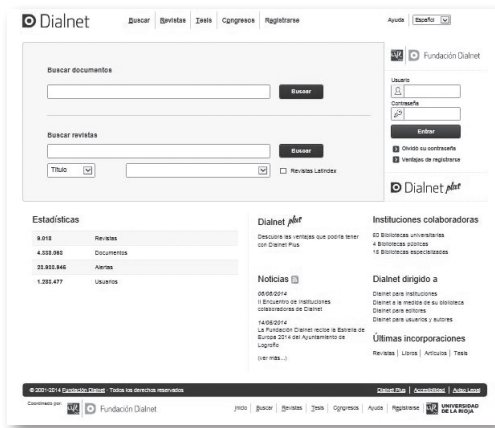
Per als centres d'estudis, la inclusió progressiva al portal RACO, gràcies a l'Institut Ramon Muntaner (IRMU), ha suposat un salt qualitatiu en el seu accés i proximitat, que abans sols era possible a través dels intercanvis. A la vegada, suposa un repte per oferir qualitat i la normalització/assumpció d'una metodologia en la presentació dels articles/treballs/col·laboracions (resum, paraules clau, valoració externa, consell de redacció, identificació electrònica de l'autor i institució d'adscripció, crèdits legals –ISSN, Dipòsit Legal–, normes de publicació, etcètera). L'impacte d'internet en la nova societat del coneixement és comparable amb el de la invenció de la impremta, que suposà una veritable revolució en la transmissió de les idees, i en l'actualitat sobretot és un motor en la democratització de la cultura i la projecció de l'ús de la llengua catalana. La majoria dels centres es varen fundar en la transició a la democràcia,

a partir de la mort del dictador, tal és el cas del CERAP de Riudoms (1978). El voluntarisme i el compromís amb el territori (vila o comarca) era una de les seves característiques principals. Amb els anys, la integració a les juntes de llicenciats universitaris ha fet que els articles publicats es puguin equiparar en qualitat amb altres revistes editades per institucions de reconeguda categoria acadèmica. En tractar-se d'associacions sense ànim de lucre, el finançament s'ha aconseguit a través del micromecenatge i el suport de les administracions públiques.

Al Baix Camp la capçalera més consultada a RACO el 2013 és la *Revista del Centre de Lectura de Reus* amb més de 123.000 descàrregues. A partir d'aquí aquest serà l'any de referència

Aquestes últimes setmanes la base de dades Traces, de la UAB, ha començat a buidar *Lo Floc* i ja n'ha penjat alguns articles amb el text complet.

Captura de pantalla dels portals Dialnet, Raco i Traces, bases de dades que permeten la difusió a internet d'articles com els de *Lo Floc*.

en les estadístiques posteriors. Però el darrer número és del 2011 i, a més, a RACO manquen les desaparegudes *Penell* (1984-1989), *Lligalls* (1990), els *Butlletins* dels Museu i Arxiu Municipals de Reus i la encara activa *Caramella*, editada des de 1999 per Carrutxa. I encara dins del Baix Camp: els *Papers de Mont-roig* (2008), el *Butlletí del Centre d'Estudis Selvatà* (1990/2014), *Anjub. Quadern de cultura tradicional i popular* (des de 1999 i visible a <http://usuaris.tinet.cat/anjub>) i *Lo Floc* de Riudoms, si bé aquesta darrera ja està en tràmits per incorporar-se al portal. És greu i lamentable que tant Reus com Tarragona no disposin en l'actualitat d'una revista de caràcter comarcal i interdisciplinari dedicada a la investigació en humanitats i ciències socials, capaç d'encabir articles llargs, un senyal evident de la feblesa de la seva societat civil en matèria de cultura escrita, i de la mentalitat més burocratitzada de les ciutats.

L'Alt Camp és, en aquest sentit, la comarca amb més vitalitat: Alcover disposa del *Butlletí del Centre d'Estudis Alcoverencs* (des de 1978) amb 30.805 consultes a l'esmentat portal. La ciutat de Valls manté des del 1982 els *Quaderns de Vilaniu* de l'IEV, que el 2013 va tenir 24.198 descàrregues, però malauradament li manca incorporar *Història et Documenta* (1994-2007), miscel·lània que ha anat editant periòdicament l'Arxiu Comarcal, a més de *Santes Creus. Butlletí de l'Arxiu Bibliogràfic*; Vila-rodona edita des del 1997 *La Resclosa*, amb 6.864 consultes.

Al Tarragonès trobem a faltar el compromís i el dinamisme de la seva capital, molt jerarquitzada per les administracions i sense gaire interès pel territori immediat, tret d'algunes excepcions. En primer lloc cal constatar que la revista més veterana i de més prestigi, el *Butlletí Arqueològic* de la RSAT (des de

1901) hi és absent, però ja hi ha llum verda per a la seva digitalització i incorporació propera a la gran família de RACO, de la mateixa manera que ho tenen previst fer els *Estudis de Constantí* (apareguts el 1985), seguint l'exemple dels *Estudis Altafullencs* (des de 1977) i el *Recull de Treballs* de Torredembarra (fundat el 1983), que compten amb 5.996 i 5.927 consultes, respectivament. La Universitat Rovira i Virgili de Tarragona presenta, en aquest sentit, dues cares diferents, una d'activa amb la presència d'algunes publicacions de relleu com l'*Arxiu d'Etnografia de Catalunya* (2011-2013) o els *Quaderns d'Història Tarraconense* (1977-1997, anuari de l'extint IET Ramon Berenguer IV, de la Diputació de Tarragona), i una passiva, que no es preocupen gens ni mica per difondre els diversos volums especialitzats de la *Universitas Tarraconensis* (des de 1976) o de *Tarraco* (1980-1995). Tarragona ciutat ha tingut altres iniciatives lloables i de gran ressò com els *Recull del Margalló del Balcó* (1989-1999), o també *Tarraco Archaeologica* (1990), *Clau* (2000), *Kesse* (des de 1989), *Niu d'Art* (des de 1988) i al costat, a la Canonja, *Treballs Canongins* (des de 1985), però únicament estan disponibles en paper. És una veritable llàstima.

Algunes institucions han preferit emprar mitjans propis per a la presència a internet. És el cas de la Diputació de Tarragona amb la desapareguda revista *Bibliografia Històrica Tarraconense* (1979-1997), (<http://www.dipta.cat/RBIV/bibliografia-historica-tarraconense>) o el Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Tarragona que edita TAG (<http://documentacio.apatgn.org/tag/revistes/>). Una altra experiència única i innovadora i que mereix tot el nostre reconeixement és la revista d'història militar *A Carn!* que des del 2006 ha cibereditat vint-i-sis números

quadrimestrals i tres d'extraordinaris (www.acarn.cat, també <http://blocs.tinet.cat/acarn/numeros/>). Un bon exemple del que es pot aconseguir amb un ordinador, uns mínims coneixements informàtics, una brutal inversió de temps i de treball i una gran vocació de militància cultural.

Tant a Tarragona com a Reus caldria coordinar esforços, analitzar les mancances reals i posar-hi els mitjans necessaris per cobrir-les. La primera ciutat compta amb la Biblioteca Digital Tinet (<http://www.tinet.cat/portal/>) i la segona amb l'equivalent de Carrutxa (<http://www.carrutxa.cat/biblioteca/>); ambdues també compten amb arxius comarcals. Això no ha servit, tanmateix, perquè a Reus, incomprensiblement, digitalitzin un sector tan interessat i útil als historiadors com és la premsa històrica, ben al contrari del que sí que ha fet l'Hemeroteca Municipal de Tarragona. Cal deixar-se de mirar el melic i posar-se a treballar en allò que realment interessa que és fer accessibles a internet la totalitat de les revistes dels centres d'estudis del Camp de Tarragona, preferiblement en portals de difusió com RACO.

Les comarques perifèriques presenten una dicotomia similar. Al

Priorat únicament existeix –i de forma testimonial– *Lo Violí*, de Falset (des de 2006), amb 4.583 consultes a RACO, però hi falten els *Estudis Prioratins* (1999-2003) i *Altafalla* (2001). A la Conca de Barberà sobresurt Montblanc, amb l'*Aplec de Treballs* (des de 1978) amb l'elevada suma de 36.173 consultes, *Reboll* (des de 1993), amb 14.792

«Cal deixar-se de mirar el melic i posar-se a treballar en allò que realment interessa que és fer accessibles a internet la totalitat de les revistes dels centres d'estudis del Camp de Tarragona»

descàrregues i finalment *Podall* (des de 2011), editada pel Museu Comarcal (solament en suport digital); segueix Santa Coloma de Queralt, on des del 1993 s'imprimeix *Recull*. Tanmateix, al portal no hi són digitalitzades les revistes dels centres d'estudis que s'editaren a l'Espluga de Francolí, Pira,

Sarraf i Solivella, un tros considerable de la història de la Conca de Barberà. Les Terres de l'Ebre, per la seva extensió i producció, mereixerien un altre article.

Com podem comprovar, al Camp de Tarragona hi ha una nombrosa activitat editorial, però també falles en la difusió de les revistes científiques pròpies i, tant la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona com la Diputació, haurien de trobar sortides conjuntes per resoldre-ho en benefici de tots. Això haurà de passar per una participació més activa i dinàmica dels centres d'estudi, un més gran compromís del sector acadèmic liderat per la URV i el desenvolupament d'una major sensibilitat per part dels òrgans polítics. El potencial cultural que ofereix el Camp de Tarragona en iniciativa, recursos i professionalitat té capacitat per equiparar la comarca a altres punteres del país com el Barcelonès o les terres gironines. Només cal afegir-hi voluntat i prioritats.

Cal aprofitar els contactes i recursos disponibles, tal com ha fet darrerament *Lo Floc* en integrar-se en el projecte Traces de la Universitat Autònoma de Barcelona, que recull una base de dades de llengua i literatura catalanes (<http://traces.uab.cat>), de la qual cosa ens felicitem. »

publicitat

juny i juliol 2014

LA FAM NO FA VACANCES

oli • llet • llegums • conserves peix • galetes

lafamnofavacances.org

Suma-t'hi organitzant una activitat solidària
info@lafamnofavacances.org

